Jaaroverzicht 2016

het Utrechts Monumentenfonds

Utrechts Monumenten Fonds

Voorwoord	3
Organisatie	3
Evaluatie POM-status	3
Wie is wie	4
Werkgroepen en commissies	5
Kwaliteitsaspecten bij onderhoud en restauratie	6
Energiescan	6
Terugblik op 2016	7
Woningverbetering	8
Voorbereiding cursus Erfgoed Utrecht	8
Voorbereiding restauratie 't Hoogt	9
Activiteiten 2016	10-11
Vooruitblik 2017	12
Projecten 2017	12
Activiteitenagenda 2017	13

Voorwoord

Met trots blikken we terug op 2016, waarin het Utrechts Monumentenfonds in de maand januari officieel is toegetreden tot het selecte gezelschap van monumentenorganisaties met een zogeheten POM-status: Professionele Organisatie voor Monumentenbehoud. Deze status is de kroon op het vele werk dat de afgelopen jaren is verricht en biedt voordelen die van belang zijn voor het goed onderhouden en zodoende 'levend houden' van de monumentale panden.

De publieksgerichte taak van het UMF, het delen van kennis en passie voor monumenten, kwam tot uiting tijdens een aantal goedbezochte evenementen, waaronder de Open Tuinendag Utrecht, de Hart-Hoofddag, de Open Monumentendag en de cursus Erfgoed Utrecht.

Het derde streven van het UMF, duurzame en innovatieve monumentenzorg, werd geconcretiseerd in onder meer het aanleggen van het groene dak op de uitbouwen van de panden Springweg 110 tot en met 130. Daarnaast nam het UMF deel aan het gemeentelijke project Energiebox, een bewustwordingscampagne voor huurders van monumentale panden op het gebied van energiebesparing.

Met genoegen bieden wij u namens het bestuur en de directie van het UMF het jaaroverzicht 2016 aan, waarbij we de wens uitspreken dat het Fonds zich meer dan ooit manifesteert als hoeder van monumentenzorg in Utrecht.

Namens het bestuur en directie,

Hilde van Werven
directeur UMF

Organisatie

Het Utrechts Monumentenfonds is als dertiende organisatie toegetreden tot het selecte keurkorps van Nederlandse monumentenorganisaties met de POM-status. Een organisatie met een dergelijke status profiteert van vereenvoudigde subsidieaanvragen voor onderhoud, restauratie en herbestemming van monumenten.

Daarnaast is het UMF door de Belastingdienst erkend als Culturele Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Om als Culturele ANBI aangemerkt te worden dient een instelling voor minstens 90 procent actief te zijn op cultureel gebied. Op basis van deze status genieten donateurs van het UMF een extra belastingvoordeel: particulieren en bedrijven mogen in hun aangifte inkomsten- en vennootschapsbelasting het bedrag van de gift respectievelijk 1,25 keer en 1,5 keer aftrekken.
Meer informatie:
http://utrechtsmonumentenfonds.nl/steun-ons/

Evaluatie POM-status

In 2016 heeft het UMF samen met de Erfgoedinspectie en een afvaardiging van een aantal POM's (Hendrick de Keyser, BOEi, Landgoed De Wiersse B.V., N.V. Bergkwartier) deelgenomen aan een consultatiegroep om de opzet van de POM-status te evalueren. De wijze waarop de Erfgoedinspectie toezicht zal uitvoeren, krijgt in 2017 zijn beslag en is op het moment van drukken van dit jaarverslag nog niet bekend.

De POM-status is in 2010 in het leven geroepen door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed met het oog op verdere professionalisering van de manier waarop er in Nederland met cultureel erfgoed wordt omgegaan. Met deze status wil de rijksoverheid goed eigenaar- en opdrachtgeverschap stimuleren en de transitie naar meer professionele organisaties voor monumentenbehoud steunen.

Wie is wie

Medewerkers

Noortje Schrover
projectondersteuning

Hilde van Werven
directie

Sep Schetters
renovatie & onderhoud

Marleen van der Ree
administratie & verhuur

Karry Berentsen
restauratie

Vincent ter Wal
projectondersteuning

Ruben Kooistra
stagiair

Het bestuur

Ing. H. Würdemann, architect BNA
lid

Drs. J. van der Starre RA
voorzitter en penningmeester

Mr. T. van der Made
lid

Drs. M. Steeman
secretaris

Ing. M. Boswinkel
lid

Werkgroepen en commissies

Sinds jaar en dag wordt het UMF ondersteund door vrijwilligers, die zich themagericht inzetten voor het fonds, de monumenten en het erfgoed in de stad Utrecht.

Werkgroep Historisch Onderzoek

De leden van de Werkgroep Historisch Onderzoek houden zich onder meer bezig met research naar de geschiedenis van de historische panden die het UMF in bezit heeft. De resultaten worden gepubliceerd in de twee- dan wel driejaarlijkse uitgave SteenGoed. In 2016 besteedde de redactie van SteenGoed uitgebreid aandacht aan diverse monumentale panden en de Bruntenhof.

Werkgroep Documentatie

De werkgroep Documentatie staat internationaal bekend als vraagbaak op het gebied van de cultuurhistorie en met name wanneer het om monumenten gaat. Op de website **http://www.documentatie.org/** worden begrippen uit de wereld van de monumentenzorg, bouwhistorie en cultuurhistorie in beeld en tekst ('plaatje & praatje') toegelicht of ontsloten via literatuurlijsten. Naast algemene begrippen is er ook informatie over veel panden te vinden, waarbij de nadruk ligt op de stad Utrecht.

Tuincommissie

De Tuincommissie beheert de gemeenschappelijke Bruntenhoftuin achter het complex Bruntenhof en Bruntensteeg en bestaat uit bewoners en vrijwilligers. Deze semipublieke tuin heeft het karakter van een 17e-eeuwse hoftuin en is geopend wanneer de bewoners van de 'Bruntskameren' wakker zijn. Zij wonen in de vijftien tweekamerwoningen ('kameren') die aan de tuin grenzen. Het Utrechts Monumentenfonds heeft de eenkamerwoningen tussen 1979 en 1981 grondig gerestaureerd. Zo zijn er aan de achterkant van de 'kameren' keukens en badkamers aangebouwd, maar is de oude 'ziel' van het complex goed bewaard gebleven in elementen als bijvoorbeeld bedstedes.

De Bruntenhoftuin is aangelegd volgens zeventiende-eeuwse principes. In de praktijk betekent dat veel symmetrie. Bij het herinrichten van de historische tuin werd rekening gehouden met de kleur van de bloemen, maar ook met de hoogtes van de verschillende planten. Met resultaat: tuinliefhebbers en toeristen weten de tuin steeds beter te vinden.

De Werkgroep Historisch Onderzoek en de Tuincommissie zoeken nieuwe leden. Bent u geinteresseerd in archiefonderzoek en schrijft u graag? Of combineert u een liefde voor tuinieren met een interesse in geschiedenis?
Meldt u zich dan aan bij het UMF via 030-2311761 of via info@umf.nu

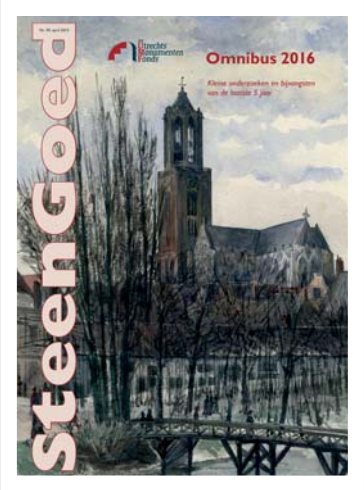

Kwaliteitsaspecten bij onderhoud en restauratie

Het credo van het UMF is dat bij de omgang met monumenten kwaliteit en zorgvuldigheid vooropstaan. Monumentale panden en de hierin aanwezige monumentale waarden blijven hierdoor bewaard. Bij onderhoud, restauraties en woningverbetering wordt de kwaliteit van de werkzaamheden op verscheidene wijzen voorgeschreven en geborgd.

De procedure die het UMF daarvoor hanteert, is sinds 2012 vastgelegd. Daarin is onder meer geregeld dat voorafgaand aan ieder restauratieplan een bouwhistorisch onderzoek plaatsvindt, verricht door een hiertoe bevoegde, extern deskundige. De restauratie-architect van het UMF beoordeelt het uiteindelijke rapport op de inhoudelijke kwaliteit.

Ook de selectie van architectenbureaus en aannemers die met de panden aan de slag gaan, verricht het UMF zorgvuldig. Zo worden de richtlijnen gevolgd van de 'Gezamenlijke Erkenningsregeling Architecten werkzaam in de Restauratie'. Voor bouwbedrijven stelt het UMF eigen eisen die volledig aansluiten bij de criteria die de vakgroep Restauratie stelt. Deze eisen hebben betrekking op aspecten als bedrijfsorganisatie, bouwkundig vakmanschap en deskundigheid op het specifieke gebied van restauratie.
Bij de selectie van een aannemer vraagt het UMF van te voren de samenstelling en ervaring van het projectteam op. Veelal wordt een werkbezoek gebracht aan een referentieproject. Verder wordt van aannemersbedrijven verwacht dat zij werken met een intern kwaliteitssysteem dat specifiek rekening houdt met het karakter van restauratieprojecten. Door deze maatregelen en door het houden van toezicht tijdens de werkzaamheden is de kwaliteit ervan voortdurend geborgd.

Een concreet voorbeeld van deze intensieve samenwerking is de restauratie van de 17e-eeuwse panden in de Agnietenstraat: in samenwerking met Weijman Vastgoedonderhoud en verfleverancier Wijzonol-Van Wijhe zijn de deuren, kozijnen en kenmerkende details fraai teruggebracht in de oorspronkelijke staat. En is de Agnietenstraat net zoals in het historische verleden weer een straatje met allure. De gezamenlijke restauratiepartners blijven het project monitoren, een noviteit in de wereld van monumentenzorg.

Energiescan

Vanuit de afdelingen Wonen en Erfgoed van de Gemeente Utrecht kwam het aanbod om 40 huurders van het UMF deel te laten nemen aan het project Energiebox: een bewustwordingscampagne op het gebied van energiebesparing.

Geïnteresseerden die zich aanmeldden voor het project ontvingen gratis een Energiebox, een doos met handige energiebesparende producten ter waarde van 50 euro. Daarnaast kregen ze een gratis energiebesparingsadvies op maat voor hun eigen woning en huishouden. Het advies is speciaal ontwikkeld voor huurders, zodat er zonder grote investeringen vaak al een aanzienlijke besparing gerealiseerd kan worden. Bij de niet-monumentale huurwoningen die in 2016 zijn bezocht, ligt de gemiddelde besparing die bewoners kunnen realiseren rond 120 euro. Volgens De Jonge Milieu Advies, de uitvoerder van het project, kan dat bedrag bij monumentale woningen mogelijk hoger liggen.

Jansveld 11

Terugblik op 2016

een overzicht van de uitgevoerde projecten

Het afgelopen jaar zijn aanzienlijk meer woningen dan normaal gesproken vrijgekomen van huur. In veel gevallen is renovatie noodzakelijk gebleken teneinde de woonruimte aan te bieden voor nieuwe verhuur. Zo is woningverbetering toegepast in het pand Agnietenstraat 26. Voor de Fundatie Maria van Pallaes zijn de panden Wulpstraat 8, 33, 35 en 37 voorzien van nieuwe keukens en badkamers.

Reguliere onderhoudswerkzaamheden

Naast deze reguliere onderhoudswerkzaamheden is planmatig onderhoud uitgevoerd aan de panden Jansveld 4 tot en met 20 (even), Jansveld 9 en 11, Pauwstraat 30, Jacobijnenstraat 2, Bruntensteeg 2 en 3, en Lange Nieuwstraat 53. Daarnaast is onderhoud uitgevoerd aan de achtergevel van GrijseSteijn (Oudegracht 319 en Geertestraat 1 tot en met 1d) en is een bijwerkbeurt uitgevoerd aan het schilderwerk van de Bruntenhof.

Beeldbepalend ornament in oude glorie hersteld

De panden aan het Jansveld 9 en 11 hebben tijdelijk in de steigers gestaan en trokken daarbij veel aandacht. Met name door het beeldbepalende ornament in de kroonlijst, waarop de naam Gouden Ryder te lezen is, dat door het bedrijf Weijman Vastgoedonderhoud in haar oude glorie is hersteld. Hiervoor zijn enkele proefstukken uitgevoerd om de juiste goudverf voor het ornament te bepalen. Het resultaat is oogstrelend.

Groendak

Bij het groot onderhoud van het bijzondere rijksmonument De Myropscameren zijn de oude mastiek daken van deze panden aan de Springweg vervangen door een hoogwaardige kunststof dakbedekking. De functie van het grind als ballastlaag op het dak kwam hierdoor te vervallen. Prompt zag het UMF een unieke kans voor de aanleg van een zogeheten groendak bij een rijksmonument. Na overleg met de afdeling Erfgoed van de gemeente Utrecht is een subsidieaanvraag ingediend. Met succes: na ontvangst van de beschikking is in de zomer het sedum aangelegd door aannemersbedrijf BTL Realisatie.

Jansveld 11

Springweg 110-130A

Woningverbetering

Het UMF voerde in 2016 drie woningverbeteringsprojecten uit aan de panden Agnietenstraat 26, Jansveld 16 en Jansveld 11a.

Werkzaamheden Agnietenstraat 26 en Jansveld 16
Net zoals dat bij vele monumenten en oude gebouwen het geval is, was in de (buiten)muren een hoge concentratie vocht en zout aanwezig. Wanneer daar geen rekening mee wordt gehouden, ontstaat na renovatie al snel opnieuw schade in het stuc- en schilderwerk. Door het oude stucwerk te verwijderen en 'geventileerd' en 'ademend' stucwerk aan te brengen, worden dergelijk problemen voorkomen.

Het stucwerk op de begane grond is vervangen. Hier is een zogeheten damp-open, ademend systeem toegepast. Het nieuwe stucwerk is afgewerkt met een siliconen emulsieverf. Dit is een onderhoudsarme, waterafstotende en weerbestendige muurverf met een optimale waterdampdoorlatenheid en vuilwerende eigenschappen.

Bij Jansveld 11a werd centrale verwarming aangelegd.

Voorbereiding cursus Erfgoed Utrecht

Geïnspireerd door de succesvolle cursus *Boschologie*, die in Den Bosch is georganiseerd, heeft het Gilde Utrecht met het Utrechts Monumentenfonds als partner de cursus Erfgoed Utrecht ontwikkeld. De intentie van deze cursus, die dertien weken beslaat, is om zoveel mogelijk Utrechters te laten kennismaken met de rijke geschiedenis van hun eigen stad. Elke bijeenkomst vindt steeds plaats op een bijzondere locatie, ingeleid door een inspirerende gastspreker en met een afsluitende rondleiding of stadswandeling.

Lees meer op https://www.gildeutrecht.nl/cursussen-en-lezingen.

Voorbereiding restauratie 't Hoogt

Voor de restauratie van de panden aan Hoogt 2 tot en met 10 is het hoog tijd: in de periode 1970-1973 zijn deze panden (met uitzondering van Hoogt 2) voor het laatst grondig gerestaureerd. Na ruim veertig jaar intensief gebruik blijkt de huidige staat van het exterieur van de panden redelijk goed te zijn. De geplande werkzaamheden richten zich dan ook voornamelijk op het interieur en de indeling van de panden.

De voorbereidingen betreffen onder meer het maken van het eerste schetsontwerp; het vaststellen van de toekomstige functies en programma; de financiële onderbouwing; en het in vooroverleg treden met stakeholders die het UMF gaan ondersteunen in dit restauratieproject. De uitvoering ervan staat gepland voor de tweede helft van 2018.

Museum Betje Boerhave, het kruideniersmuseum dat deel uitmaakt van het Hoogtcomplex, gaat dan een tijd dicht voor renovatie. "We kijken kritisch naar de onderdelen van het museum die gerenoveerd moeten worden", aldus restauratiearchitect Karry Berentsen van het UMF.

Elisabeth 'Betje' Boerhave-Cramer was een Utrechtse kruideniersvrouw die in de late 19de eeuw leefde. Onder de vloer van haar winkel werd tijdens een renovatie in 1973 haar dagboek uit de periode 1874-1891 gevonden. Het dagboek werd uitgegeven als feuilleton in het Utrechts Nieuwsblad onder de titel *Betje Boerhave's Winkelpraat*. Het verscheen ook in boekvorm. Het huidige museum bestaat van de verkoop van snoep naast particuliere giften.

Activiteiten 2016

Presentatie tijdens Gilde Café

Zesmaal per jaar organiseert Gilde Utrecht in samenwerking met Café van Wegen bijeenkomsten waar sprekers uitvoerig over een historisch onderwerp vertellen. Op dinsdag 19 april 2016 vond een presentatie samen met het UMF plaats over de rijke historie van de Brigittenstraat, een historische straat die in de 14e eeuw is aangelegd. De straat dankt haar naam aan het voormalige kloos-ter van de Brigittijnen, dat hier gelegen was.

Brigittenstraat 20 is recent gerestaureerd door het UMF. Karry Berentsen, restauratie-architect van het UMF, lichtte de restauratie van het pand toe. Gerrit van Ingen, lid van de Werkgroep Historisch Onderzoek van het UMF en auteur van de SteenGoed-editie over Brigittenstraat 20, vertelde over de historie van het pand en haar bewoners van de afgelopen 350 jaar.

Open Monumentendag 2016

Het landelijk thema van de Open Monumentendag 2016 was *Iconen & Symbolen*. In Utrecht lag de nadruk niet alleen op beelden en tekens met een bijzondere betekenis, maar ook op het monument als icoon. Het UMF-kantoor aan de Lange Nieuwstraat 53 was opengesteld voor publiek, dat een minitentoonstelling van de symbolen op de UMF-panden kon bezoeken. Ook de Bruntenhoftuin en de tuin van de Jansveld 4-20, de Margarethenhof, waren opengesteld voor publiek.

Hart-Hoofddag

Tijdens de Hart-Hoofddag van de Triodos Bank op 25 juni namen erfgoedliefhebbers deel aan een wandeling onder leiding van gidsen van het Utrechts Monumentenfonds en Gilde Utrecht door de historische binnenstad van Utrecht. De wandeling leidde onder meer langs enkele monumentale panden van het UMF.

Open Tuinendag 2016

Tijdens de officiële openingsavond van de Open Tuinendag 2016 op 1 juli verzorgde Constance Allanic een bijzonder optreden in de historische Bruntenhoftuin: op de Keltische harp bracht ze traditionele muziek uit Bretagne, Ierland en Schotland ten gehore naast eigen arrangementen van Roma-muziek. Aansluitend vond op 2 juli de zesde editie van de Open Tuinendag Utrecht plaats. Meer dan vijftig bijzondere tuinen en binnenhoven van particulieren, musea en instellingen in de historische Utrechtse binnenstad waren die dag opengesteld voor publiek.

Stadswandeling voor begunstigers

Op 19 september werd speciaal voor begunstigers een stadswandeling georganiseerd. Gidsen van het UMF en Gilde Utrecht leidden de gasten door de historische binnenstad van Utrecht en langs enkele panden van het UMF.

Vooruitblik op 2017

Beleidsplan

Het UMF heeft in het beleidsplan de doelen en de toekomstige positionering van de organisatie voor de komende jaren geformuleerd. De kern daarvan is dat het UMF erop gericht is erfgoed levend te houden; haar kennis en passie toe te passen en breed te delen; en duurzame en innovatieve monumentenzorg na te streven.

Houd erfgoed levend

Het UMF houdt erfgoed levend. We kopen en restaureren monumentale panden. We verhuren en onderhouden ze en leggen hun bewogen historie en verhalen vast. Daardoor kunnen talrijke erfgoedliefhebbers er wonen en werken. Samen voegen deze monumenten nieuwe hoofdstukken toe aan het rijke verleden van de stad Utrecht.

Kennis en passie

Het UMF heeft hart voor monumenten. We restaureren en onderhouden daarom met de grootste zorg en aandacht. We stellen hoge eisen aan de deskundigheid, betrokkenheid en het vakmanschap van onze medewerkers en samenwerkingspartners. Onze passie en onze kennis delen we graag met het grote publiek.

Duurzaam innovatief

Duurzame monumentenzorg bevordert de levensduur en leefbaarheid van monumenten. Het UMF zoekt daarom stelselmatig naar koppelingen tussen energiezuinigheid en behoud van het historisch karakter. Met respectvolle toepassing van nieuwe isolatietechnieken, zonnepanelen en andere innovaties bieden we onze monumenten een duurzame toekomst.

Inschrijven wachtlijst

Het UMF heeft zo'n 100 monumentale panden in de stad Utrecht in bezit. Deze woningen en bedrijfsruimtes kunnen gehuurd worden door gegadigden van het UMF.

Klik hier voor uw inschrijving op de wachtlijst:
http://utrechtsmonumentenfonds.nl/word-begunstiger/
en schrijf u in als gegadigde.

Projecten 2017

Aan diverse panden van het UMF wordt in 2017 onderhoud uitgevoerd. Zo zijn o.a. de panden aan de Oudegracht 302, Predikherenstraat 20, Springweg 2, 4 en 6 opgenomen in de planning van het planmatig onderhoud.

Activiteitenagenda 2017

- ***Begunstigersvergadering***
  De begunstigersvergadering wordt op 21 juni gehouden in het St. Eloyen Gasthuis, Boterstraat 22 te Utrecht. Na de vergadering volgt een presentatie over de historie van het Gasthuis. Aansluitend is er een rondleiding naast de mogelijkheid tot het volgen van een kolfles. De avond wordt afgesloten met een borrel. U kunt zich aanmelden via info@umf.nu

- ***Open Tuinendag***
  Op 1 juli vindt in Utrecht de zevende editie van de Open Tuinendag plaats. Zo'n vijftig particuliere tuinen en pandhoven in de binnenstad openen die dag hun deuren. Ook de tuin van de Bruntenhof is dit jaar opengesteld voor publiek. Meer informatie vindt u op www.opentuinendagutrecht.nl

- **Open Monumentendag**
  Op 9 september wordt de 31e Open Monumentendag georganiseerd. Het landelijk thema is *Boeren, burgers en buitenlui*. De Open Monumentendag Utrecht zal zich toespitsen op drie thema's: monumenten als ontmoetingsplaats; monumenten van de veranderende stad; en monumenten van het Nieuwe Bouwen en De Stijl. Ook het UMF levert een actieve bijdrage aan de Open Monumentendag. Meer informatie vindt u op www.openmonumentendagutrecht.nl

- ***Begunstigerswandeling***
  In het najaar van 2017 organiseert het Utrechts Monumentenfonds traditiegetrouw een begunstigerswandeling langs meerdere eigen panden. En waar mogelijk wordt ook even binnengekeken in de panden zelf. Houd onze website in de gaten of abonneer u op onze nieuwsbrief.

Het Utrechts Monumentenfonds

Utrechts Monumenten Fonds

Lange Nieuwstraat 53
3512 PD Utrecht
T 030 2311761
F 030 2332401

info@umf.nu
www.umf.nu
www.facebook.com/utrechtsmonumentenfonds